פט: כל גגות פרק תשיעי עירובין

רבינו חננאל

ופרקינן רב הכי קתני, כל אחד ואחד רשות לעצמו, שלא יטלטל שתי אמות בגג זה ושתי אמות בגג אחר. אמר רב יוסף בהא דתנן גג גדול סמוך לגג קטן, גדול מותר וקטן אסור, אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שיש מחיצה הראויה לדירה על הגדול, ומחיצה הראויה על הקטן דגדול מישתרי בגיפופי. מ״ז גיפופי כמו כחלים קטנים שנשארו מכוחלי (הגדולה), הגדולה ניתרת בהן, שהן כמו פסין. אבל הקטן שנפרץ במלואו ואין לו מחיצה כלל בזה (חצר א׳ חייב) (אמרינן דגג הקטן אסור) אבל יש מחיצה (ה)ראויה על הגדול, ואין הראויה לדירה על הקטן. קטן נמי משתרי לגבי גדול, דכיון דעביד מחיצה בנפשייהו סלוקי סליקו נפשייהו מהכא. וכי תא דאמר רב נחמן אחד שעשה סולם קבוע לגגו מותרין בכל הגגות, דהאי סליק נפשיה מהכא. אמר אביי בנה עלייה על גבי ביתו ועשה לפניה דקה, כמו איצטבה רחבה ד׳ טפחים, מותרין בני הגגות בגגותיהן. דהאי סליק נפשיה מהכא ולא קאסר. אמר רבא ואי עבדא להאי דקה בהדיה ביתיה אסיר. דלא אמרינן סלוקי סליק נפשיה.

מסורת הש״ס

גפ׳ ככל מערבין (לעיל דף נג:) והואיל וכן כל הגג אסור כי כל הגג נפרץ במילואו לכרמלית לאותה בליטה הבולטת לרה״ר ואע״ג דלא שלטי ביה רבים שהרי גבוה י׳ נעשה כרמלית דלא מלינו מקום פטור רומב ד׳ דהא בית שאין תוכו י׳ וקרויו משליטין ליו״ד הוי תוכו כרמלית ואין מטלטלין בו אלא באמצע אמות אע״ג דלא שלטי ביה רבים שהרי סתום הוא מכל צד והא דאמר גפ״ק דשבת (דף ז.) דאין כרמלית למעלה מי׳ היינו שמכת קרקע הכרמלית אין נעשה האויר כרמלית למעלה מי׳ כדאמר התם דאקילו ביה רבנן(ב) קולי רה״ר שהאויר למעלה מי׳ מקום פטור וגזחטרא דלא הוא כרמלית אלא רשות היחיד היינו משום דגוד אחית דבקיעת דגים לא הוא בקיעה כדפיר׳ לעיל או בפתוח ד)לרה״ר דהוי כי חורי רשות היחיד וכן זז היוצא לרשות הרבים רחב ד׳ דהוי רשות היחיד היינו סמוך לחצון תוך י׳ דהוי כי חורי רשות היחיד ומנעול דחשיב ליה בהמולא תפילין (לקמן דף קא:) רה״י היינו משום דליכא בקיעת גדיים שהאיסקופה גבוה שלשה אי נמי שיש במנעול עצמו גבוה י׳ דהוי רשות היחיד אפילו איכא רה״ר גמורה תחתיו כמו עגלות דהוו רה״י ותחתיהן רה״ר כהזורק (שבת דף עט.) ורש״י פירש נמי לקמן (ג) אתחניתין דגג גדול הסמוך לקטן גבי מה חצר דמינכרא מחיצות שלא יהא גג בולט חוצה להן דאי לא מינכרא לא אחר גוד אחיק וגדול נמי אסור שאין לו שום מחיצה וכל שאין לו מחיצה אינו רשות היחיד וכן בשמעתין גבי גגין הסוין לר״מ כו׳ דפריך קשיא דרב אדרב פי׳ בקונטרס דלית ליה גוד אחיק ה״ג בגגין הסוין לרבי מאיר נהי דלא אסור כל חד אחבריה דחדא רשותא משוי להו מיהו בני רה״ר העוברים לפניהם ולאחריהם ולצידי המילונה אמאי לא אסרי עליהו הא ליכא מחיצה לגגין כו׳ מיהו בירושלמי משמע דלא חשיב כרמלית והכי איתא (ד) אמר ר׳ יוחנן זיזין וכתלים שהיו גבוהים י׳ ולחבין ד׳ מותרין כאן וכאן ובלבד שלא יחליף משמע דחשיב להו מקום פטור מדאשרי לבני רשות הרבים ורשות היחיד וכתלים דקאמר התם נראה דהיינו אבנים הבולטין מן הכותל דאילו כותל גבוה י׳ ורחב ד׳ הוי ודאי רה״י והא דנקט רחב ד׳ לרבותא דאפ״ה הוי מקום פטור וכל שכן אם אינם רחבים ד׳ ולא קשיא הכא דבית שאין תוכו י׳ דהוי כרמלית אע״ג דלא מלי רבים לאיסתמושי דהכא כיון שהוא למעלה מי׳ יש לו ליחשב מקום פטור אע״ג דרחב ד׳ כיון דלא הוי לא רה״ר ולא רה״י והא דפריך קשיא דרב אדרב לאו משום דרה״ר אוסרת כדפי׳ בקונטרס דלעולם אין רה״ר אוסרת למעלה מי׳ אלא משום דידע דאיירי ביתר מבית סאתים כדמסיק ומ״מ פריך לשמואל משום דאין נראה לו לומר דהני מחיצות למעלה לא עבידן ולא הוי מוקף לדירה והא דקאמרינן נמי לקמן אף גג דמינכרא מחיצה דאי לא מינכרא גדול נמי אסור משום דקטן אוסר עליו אבל כי מינכרא אין הקטן אוסר עליו משום גוד אחיק אפילו לשויה פתחא דלא כרב יוסף דבסמוך דאמר אם אין מחיצה לא על זה ולא על זה שיהא פתחא משום דפתחא כי האי גוונא לא עבדי אינשי:

וקטן נפרץ במלואו. כגון שהגג קטן נכנס לתוך הגדול כדאוקימנא פרק קמא (דף ט:) דתתניתין דחצר קטנה שנפרצה לגדולה בנכנסין כולי קטנה לגדולה שלא יהא נראה מבחוץ ושוה מבפנים:

ועשה לפניה דקה ד׳ הותר בכל הגגין. לפי מה שמפרש בכולל מערבין (לעיל דף נט: ושם פא.) דדקה היא מחילה מפרש ר״י הכא דכשבנה עלייה ועשה מחילה כל סביב גגו ופתחה לגד הגגין ועשה לפני הפתח דקה ד׳ אז הוי תשמיש קבוע אבל בלא דקה יהא להתמתם שם תשמיש קבוע מפני בני גגין אחריה וקשה דבלא דקה נמי אמר לעיל דאם יש מחילה לאויר לדירה על הגדול ולא על הקטן דאפילו קטן נמי שרי לבני גדול וי״ת גרס הותרו כל הגגין פירוש אם עירבו שאר הגגין וזה לא עירב עמהם אינו אוסר עליהם דכיון דעשה דקה סילק עצמו מהם ואריך לומר לפירושו דלגד הגגין הוא פרוץ במילואו או עלייה אינה אלא בחצי הגג שאם היה כל הגג מוקף מחילה בלא דקה נמי לא היה אוסר ולשון פעמים שהדקה לאיסור צריך לישב דהדקה אינה עושה לא איסור ולא היתר: כרמלית

רשות לעצמו בשלמא לשמואל ניחא אלא לרב קשיא אמרי בי רב משמיה דרב שלא יטלטל ב׳ אמות בגג זה וב׳ אמות בגג זה והא א״ר אלעזר כי הוינן בבבל הוה אמרינן בי רב משמיה דרב אמרו אין מטלטלין בו אלא בד׳ אמות והני דבי שמואל תנו אין להן אלא גגן מאי אין להן אלא גגן לאו דשרו לטלטולי בכוליה *ומי אלימא ממתני׳ דאוקימנא שלא יטלטל שתי אמות בגג זה ושתי אמות בגג זה ה״נ ב׳ אמות בגג זה וב׳ אמות בגג זה [1]אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא א״ל אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן גג גדול הסמוך לקטן הגדול מותר והקטן אסור ואמרת לן עלה אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא שיש דיורין על זה ודיורין על זה דהויא לה הא דקטן מחיצה נדרסת אבל אין דיורין על זה ועל זה שניהן מותרין א״ל אנא הכי אמרי לכו ל״ש אלא שיש מחיצה על זה ומחיצה על זה דגדול מישתרי בגיפופי וקטן נפרץ במלואו אבל אין מחיצה לא על זה ולא על זה שניהן אסורין והא דיורין אמרת לן אי אמרי לכו דיורין הכי אמרי לכו ל״ש אלא שיש מחיצה ראויה לדירה על זה ומחיצה ראויה לדירה על זה דגדול מישתרי בגיפופי וקטן נפרץ במלואו אבל יש מחיצה ראויה לדירה על הגדול ואין ראויה לדירה על הקטן אפילו קטן שרי לבני גדול מאי טעמא כיון דלא עבוד מחיצה סלוקי סליקו נפשייהו מהכא כהא דאמר רב נחמן עשה סולם קבוע לגגו הותר בכל הגגין כולן אמר אמר אביי בנה עלייה על גבי ביתו ועשה לפניה דקה [2]ארבע הותר בכל הגגין כולן אמר רבא פעמים שהדקה לאיסור היכי דמי דעבידא להדי תרביצא דביתיה דאמר לנטורי

רשות לעצמו. קא סלקא דעתך כל אחד יטלטל בגגו משמע: **והני דבי שמואל סנו.** אית מתניתא ביריישהו דמותבי מינה מיובתא לדבי רב דקתני אין להן לכל אחד אלא גגו דמשמע דלא יטלטלו אלא בגגו הא בגגו יטלטלו: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דשמואל דימא גוד אחיק במחיצות כי הני שאין ניכרות: **גג גדול סמוך לקטן.** גדול עודף עליו לכאן ולכאן: **הגדול מותר.** לטלטל בו דיורין שבו ואפילו לרב דהא מחיצות של מטה שיצאן בעודפו לכאן ולכאן מחיצות הניכרות הן וגוד אסקינהו ואית להו גפופי והך פירלה שבגגד הקטן פתחא הוי לגדול ואין קטן אוסר עליו דהוי כשתי מצירות ופתח ביניהם: **אבל קטן אסור.** דלדידיה הוי מלואו ולאו פתחא הוא ואסרי עליה בני גדול: **שיש דיורין על זה ועל זה.** שעוברין כל שעה מזה לזה הלכך ליכא למימר גוד אחיק במחילה התחתונה שביניהם מפני שנדרסת היא: **אבל אין כאן דיורים.** אמרינן הא גוד אחיק ומותר אף הקטן. אלמא אף במחילה שאינה ניכרת אית ליה לשמואל גוד אחיק דאי לאו דמחוברין הן אין דריסה מזה לזה: **שיש מחילה על זה ועל זה.** כל סביבותיהן חוץ מכנגד תכונן דהשתא משתרי גדול בגיפופי: **אבל אין מחילה לא לכאן ולא לכאן שניהן אסורין.** דקטן נמי אסר אגדול דהואיל ולא הוו גיפופי ממש אלא על ידי גוד אחיק לא הוו גיפופי לשוויה פתחא לגביה דפתחא דמינכר בעינן וכה״ג לא עבדי אינשי: **אי אמרי לכו דיורין.** אם הזכרתי לכם שום דירה בדבר כך אמרתי לכם. רב יוסף אלה ושכח תלמודו[3]: **לא שנו.** דקטן אסור בין לדיורי קטן בין לדיורי גדול אלא שיש מחילה לאויר לדירה כלומר ממילה קבועה וקיימת דתכויהו גנו דעתייהו דבעו אשתמושי כל חד בדידיה הלכך גדול מותר בשלו דפתחא הוא ולא אסר קטן עלייהו וקטן אסור לשניהם (ה) משום דנפרץ במלואו לגדול ואסרי עליה בני גדול ולדידהו נמי לא מישתרי דכיון דעבד ליה מריה מחילה קבועה לא סליק נפשיה מיניה ולא אחלי לגבייהו: **סלוקי סליקו נפשייהו.** בני קטן מגנו ואחליה לבני גדול: **הוסר כל הגגין.** ואפילו לרבנן דכיון דאיתהו לא עביד סולם סליקו נפשייהו ואחליהו לגביה: **בנה עלייה.** והקיף כל גגו מחילות לעלייה: **דקה.** פתח קטן פתוח לגד הגגין: **הותר בכולן.** דגלי דעתיה דקא מחזיק בהו והם לא הקפידו לעשות כן אחליהו לגביה: **פעמים שהדקה לאיסור.** ואפילו לרבי מאיר דמשוי כל הגגות רשות אחת אסור בהן: **דעבדה לבדי תרביצא.** שפתח לגד גינתו ומחילה של גד הגגין הנית סתומה: לנטורי

גמ׳ ומי אלימא ממתניתין. שבת דף יב ע״ב ודף פג ע״ב:

מוסף רש״י

לא שמיע לי הא שמעתא. דרב יוסף תלמידו דרב יהודה שהוא תלמיד של רב ושמואל, ואלה רב יוסף ונעקר תלמידו וכשהיה שומע מימרא דרב ושמואל ואינו מזכר לאותה שמועה מתמיה ולא תלמידו של רב יהודה אני ולא אמר לי שמועה זו, ואחרי תלמידו מזכירו (נדה לט. ע״פ נדרים מא.).

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה לא שנו וכו׳ דמשום דנפרץ: (ב) תוס׳ ד״ה כמחיצות וכו׳ דאקילו ביה רבנן מקולאי דה״ל: (ג) בא״ד ורש״י פי׳ נמי לקמן. ב״ב דף לב סוף ע״א: (ד) בא״ד הכי איתא התם ת״ר יחמן:

גליון הש״ס

(ה) (לעיל י. וש״נ), (נכ״ל: מרגעה), (ג) (נדרים מא.), (ד) ל״ל להה״ר.

מוסר הש״ס

(1) [לעיל דף נ:] והואיל וכן כל הגג אסור כי כל הגג נפרץ במילואו לכרמלית לאותה בליטה הבולטת לרה״ר ואע״ג דלא שלטי ביה רבים שהרי גבוה י׳ נעשה כרמלית דלא מלינו מקום פטור רומב ד׳ דהא בית שאין תוכו י׳ וקרויו משליטין ליו״ד הוי תוכו כרמלית ואין מטלטלין בו אלא באמצע אמות אע״ג דלא שלטי ביה רבים שהרי סתום הוא מכל צד והא דאמר גפ״ק דשבת (דף ז.) דאין כרמלית למעלה מי׳ היינו שמכת קרקע הכרמלית אין נעשה האויר כרמלית למעלה מי׳ כדאמר התם דאקילו ביה רבנן(ב) קולי רה״ר שהאויר למעלה מי׳ מקום פטור וגזחטרא דלא הוא כרמלית אלא רשות היחיד היינו משום דגוד אחית דבקיעת דגים לא הוא בקיעה כדפיר׳ לעיל או בפתוח ד)לרה״ר דהוי כי חורי רשות היחיד וכן זז היוצא לרשות הרבים רחב ד׳ דהוי רשות היחיד היינו סמוך לחצון תוך י׳ דהוי כי חורי רשות היחיד ומנעול דחשיב ליה בהמולא תפילין (לקמן דף קא:) רה״י היינו משום דליכא בקיעת גדיים שהאיסקופה גבוה שלשה אי נמי שיש במנעול עצמו גבוה י׳ דהוי רשות היחיד אפילו איכא רה״ר גמורה תחתיו כמו עגלות דהוו רה״י ותחתיהן רה״ר כהזורק (שבת דף עט.) ורש״י פירש נמי לקמן (ג) אתחניתין דגג גדול הסמוך לקטן גבי מה חצר דמינכרא מחיצות שלא יהא גג בולט חוצה להן דאי לא מינכרא לא אחר גוד אחיק וגדול נמי אסור שאין לו שום מחילה וכל שאין לו מחילה אינו רשות היחיד וכן בשמעתין גבי גגין הסוין לר״מ כו׳ דפריך קשיא דרב אדרב פי׳ בקונטרס דלית ליה גוד אחיק ה״ג בגגין הסוין לרבי מאיר נהי דלא אסור כל חד אחבריה דחדא רשותא משוי להו מיהו בני רה״ר העוברים לפניהם ולאחריהם ולצידי המילונה אמאי לא אסרי עליהו הא ליכא מחילה לגגין כו׳ מיהו בירושלמי משמע דלא חשיב כרמלית והכי איתא (ד) אמר ר׳ יוחנן זיזין וכתלים שהיו גבוהים י׳ ולחבין ד׳ מותרין כאן וכאן ובלבד שלא יחליף משמע דחשיב להו מקום פטור מדאשרי לבני רשות הרבים ורשות היחיד וכתלים דקאמר התם נראה דהיינו אבנים הבולטין מן הכותל דאילו כותל גבוה י׳ ורחב ד׳ הוי ודאי רה״י והא דנקט רחב ד׳ לרבותא דאפ״ה הוי מקום פטור וכל שכן אם אינם רחבים ד׳ ולא קשיא הכא דבית שאין תוכו י׳ דהוי כרמלית אע״ג דלא מלי רבים לאיסתמושי דהכא כיון שהוא למעלה מי׳ יש לו ליחשב מקום פטור אע״ג דרחב ד׳ כיון דלא הוי לא רה״ר ולא רה״י והא דפריך קשיא דרב אדרב לאו משום דרה״ר אוסרת כדפי׳ בקונטרס דלעולם אין רה״ר אוסרת למעלה מי׳ אלא משום דידע דאיירי ביתר מבית סאתים כדמסיק ומ״מ פריך לשמואל משום דאין נראה לו לומר דהני מחיצות למעלה לא עבידן ולא הוי מוקף לדירה והא דקאמרינן נמי לקמן אף גג דמינכרא מחיצה דאי לא מינכרא גדול נמי אסור משום דקטן אוסר עליו אבל כי מינכרא אין הקטן אוסר עליו משום גוד אחיק אפילו לשויה פתחא דלא כרב יוסף דבסמוך דאמר אם אין מחיצה לא על זה ולא על זה שיהא פתחא משום דפתחא כי האי גוונא לא עבדי אינשי:

[2] [לעיל דף נט: ושם פא.] דדקה היא מחילה מפרש ר״י הכא דכשבנה עלייה ועשה מחילה כל סביב גגו ופתחה לגד הגגין ועשה לפני הפתח דקה ד׳ אז הוי תשמיש קבוע אבל בלא דקה יהא להתמתם שם תשמיש קבוע מפני בני גגין אחריה וקשה דבלא דקה נמי אמר לעיל דאם יש מחילה לאויר לדירה על הגדול ולא על הקטן דאפילו קטן נמי שרי לבני גדול וי״ת גרס הותרו כל הגגין פירוש אם עירבו שאר הגגין וזה לא עירב עמהם אינו אוסר עליהם דכיון דעשה דקה סילק עצמו מהם ואריך לומר לפירושו דלגד הגגין הוא פרוץ במילואו או עלייה אינה אלא בחצי הגג שאם היה כל הגג מוקף מחילה בלא דקה נמי לא היה אוסר ולשון פעמים שהדקה לאיסור צריך לישב דהדקה אינה עושה לא איסור ולא היתר: כרמלית

[3] [נדרים מא.], (ד) ל״ל להה״ר.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com